

Mannerheimin Lastensuojeluliiton lausunto

13.6.2017

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle

Sote-, maakunta- ja valinnanvapausuudistus

Järjestöjen auttamistyön turvaaminen sote-uudistuksessa

Tämä lausunto täydentää Mannerheimin Lastensuojeluliiton 24.5.2016 valtiokunnalle antamaa lausuntoa.

Järjestöjen auttamistyön turvaamiseksi Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) esittää seuraavia lisäyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevaan lakiin

- lain 8 §:n 2 momenttiin (*lisäysehdotus kursivoituna*): Maakunnan on toimittava yhteistyössä alueen kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. *Lisäksi maakunnan on tehtävä yhteistyötä muiden maakunnassa toimivien julkisten toimijoiden sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Maakunta tukee ja avustaa yleishyödyllisten yhteisöjen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.*
- lain 7 §:n 2 momenttiin (*lisäysehdotus kursivoituna*): Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet. Lisäksi sen tulee määrittellä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Päätösten vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen on arvioitava ennakkoon ja otettava huomioon kunnan eri toimialojen päätöksenteossa. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Lisäksi kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho ja tehtävä yhteistyötä maakunnan sekä muiden kunnassa toimivien julkisten toimijoiden sekä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. *Kunta tukee ja avustaa yleishyödyllisten yhteisöjen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.*

Perustelut

Järjestöt toimivat paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. On välttämätöntä, että sekä kunnat että maakunnat tekevät yhteistyötä järjestöjen kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Jos järjestöyhteistyötä ei ole mainittu lainsäädännössä, maakunnassa voidaan tulkita, ettei järjestöjen avustaminen kuulu sen tehtäviin. Järjestöjen auttamistyön turvaamiseksi myös maakunnilla tulee olla mahdollisuus avustaa järjestöjä.

Tämä turvattaisiin parhaiten siten, että sote-järjestämislakiin kirjataan sekä maakuntien että kuntien tehtäviin nimenomainen maininta yleishyödyllisten yhteisöjen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön avustamisesta. Vähintään se olisi kirjattava lain yksityiskohtaisiin perusteluihin.

On erinomaista, että reformiministerityöryhmä linjasi 22.5.2017 kokouksessaan, että järjestötoimijoiden roolin selkeyttämiseksi sote-järjestämislakiin tulee lisätä eduskuntakäsittelyn yhteydessä maakuntien yleinen yhteistyövelvoite järjestöjen kanssa.

Järjestöjen organisoima ja ohjaama vapaaehtoistyö on yksi kustannustehokkaimmista tavoista lisätä kansalaisten hyvinvointia. Järjestöissä tehdään vuosittain miljoonia tunteja vapaaehtoistyötä, joka lisää ihmisten hyvinvointia ja tarjoaa kynnyksetöntä tukea. Sekä vertaistuen saamisen että muiden auttamisen on todettu lisäävän esimerkiksi vanhempien voimavaroja ja hyvinvointia.

Järjestöjen auttamistyö perustuu pitkälti vapaaehtoisuuteen, minkä vuoksi järjestöjen tarjoama tuki ei ole luonteeltaan myytävää palvelua. Uusia vapaaehtoisia koulutetaan järjestöissä jatkuvasti ja heitä tuetaan ongelmatilanteissa. Vapaaehtoistoiminnan laatu, jatkuvuus ja kehittäminen (koordinointi, koulutus, ohjaus, arviointi) edellyttävät ammatillista ohjausta ja säännöllistä rahoitusta.

Järjestöjen auttamistyön toiminnan rahoitus perustuu tällä hetkellä monissa tapauksissa STEA:n (aikaisemmin RAY) ja kunnan yhteiseen rahoitukseen. Erityisen merkittävässä roolissa STEA:n ja kuntien yhteisrahoitus on järjestöjen alueellisessa työssä. Esimerkkinä tästä on MLL:n vapaaehtoisten ammatillinen ohjaus, josta vastaa 20 alueellista koordinaattoria. MLL:n piirijärjestöjen toiminnan rahoituksesta kuntien avustukset muodostavat merkittävän osan. Vuonna 2016 MLL:n 10 piirijärjestöä sai kuntarahoitusta toimintaansa yhteensä vajaat 1,4 miljoonaa euroa, STEA:n (RAY) rahoitusta noin 1,6 miljoonaa euroa ja MLL:n keskusjärjestön välittämää STEA:n rahoitusta noin 1,0 miljoonaa euroa.

Myös MLL:n valtakunnallisen Lasten ja nuorten puhelimen toimintaa rahoitetaan STEA:n ja kuntien avustuksilla. Jos kuntien rahoitusosuus tai sitä vastaava määrä jäisi pois, Lasten ja nuorten puhelimen aukioloaikoja jouduttaisiin merkittävästi supistamaan. Lasten ja nuorten puhelimen nykyisten aukioloaikojen ylläpitäminen jo tämänhetkisin resursseilla on haasteellista.

Jos maakunnan ja järjestöjen yhteistyötä ei varmisteta sote-uudistuksessa, myös järjestöjen toiminnat, jotka nykyisin saavat vain kuntarahoitusta, joutuvat vaakalaudalle. Tällaisesta toiminnasta esimerkki on MLL:n lastenhoitovälitys. Siihen ei voi saada STEA:n rahoitusta, vaan toimintaa rahoittavat kunnat. MLL:n lastenhoitovälitystä käyttävät vuosittain tuhannet lyhytaikaista lastenhoitoapua tarvitsevat perheet.

Kuntien mahdollisuudet avustaa järjestöjä vaihtelevat huomattavasti. Kunnat voivat myös mieltää, että usean kunnan alueella toteutettavan ja/tai sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvän järjestöjen auttamistyön tukeminen kuuluu vain maakunnan tehtäviin. Tämä voi johtaa siihen, etteivät kunnat eivätkä maakunnat avusta järjestöjen auttamistyötä.

Jos STEA:n rahoitusta täydentäviä maakuntien ja kuntien avustuksia järjestölähtöiseen auttamistyöhön ei turvata, saattavat monet järjestöjen toiminnot loppua tai supistua merkittävästi. Muutosvaiheessa

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

tulee myös huolehtia siitä, ettei avustusten jakamiseen tule vuosittaisen toiminnan lamauttavia katkoja. Pitkäjänteinen sopimuskumppanuus tukee järjestölähtöisen auttamistyön jatkuvuutta ja laatua.

Helsingissä 13.6.2017

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Milla Kalliomaa
pääsihteeri

Esa Iivonen
johtava asiantuntija, lapsi- ja perhepolitiikka ja lasten oikeudet